

KUNNSKAPSINNHEITING OM VIRKNINGER AV PETROLEUMSAKTIVITET I DET NORDØSTLIGE NORSKEHAVET

Innspill fra Natur og Ungdom, Greenpeace, Bellona, Naturvernforbundet, Framtiden i Våre Hender, WWF-Norge, SABIMA og Folkeaksjonen oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja

Oslo, 28. februar 2013

SAMMENDRAG AV HØRINGSPARTENES KONKLUSJONER

Natur og Ungdom, Greenpeace, Framtiden i Våre Hender, WWF-Norge, Bellona, SABIMA, Naturvernforbundet og Folkeaksjonen oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja (heretter omtalt som høringspartene) viser til fremleggelsen av Kunnskapsinnhenting om virkninger av petroleumsaktivitet i det nordøstlige Norskehavet, av Olje og Energidepartementet (OED) 23. november 2012. Høringsfristen til OED er 28. februar 2013.

Høringspartene vil særlig vise til høringsuttalelser fra Direktoratet for naturforvaltning, Klima- og forurensningsdirektoratet, Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet. Høringspartene støtter disse og forutsetter at de legges til grunn for alle politiske beslutninger i saken videre.

Vi viser i tillegg til organisasjonenes tidligere høringsuttalelser til det faglige grunnlaget for oppdateringen av Forvaltningsplanen for Barentshavet – Lofoten, innspill til det faglige grunnlaget for Forvaltningsplanen for Norskehavet og til programmet for kunnskapsinnhenting.

Høringspartene vil særlig peke på følgende punkter fra kunnskapsinnhenting:

- Kunnskapsinnhenting viser at det bare vil skapes mellom 400 og 1100 arbeidsplasser ved oljevirksomhet i hele utredningsområdet. Dette står i kontrast til de eksisterende 6500 arbeidsplassene i fiskeriene og reiselivsnæringen som risikeres ved en åpning for petroleumsvirksomhet.
- Kunnskapshenting viser at drivtid for de mest kystnære lokasjonene vil være under 24 timer, noe som vil stille et nærmest uoverkommelig krav til responstid uten en beredskap med svært høy kostnad.
- Kunnskapsinnhenting viser at det er stor konflikt mellom petroleumsvirksomhet og fiskerivirksomheten i området. Det er særlig stor konflikt med kystfiskeflåten. Petroleumsaktivitet vil føre til reduserte inntekter, bortvisning fra fiskefelter, tapte arbeidsplasser og tapt fangst for fiskerinæringen.
- Konsekvensene for reiselivsnæringen anslås særlig i Lofoten å være store. Petroleumsvirksomhet vil ha stor negativ effekt på fritidsturisme i området.
- Kunnskapsinnhenting presenterer ikke et balansert bilde av konsekvensene av regulære utslipp. Usikkerheten i kunnskapen om skadene fra utslipp av produsert vann og borekaks taler mot å åpne områdene for petroleumsvirksomhet.
- Kunnskapshentingens oljedriftsmodeller mangler et reelt verst-tenkelig-scenario, og undervurderer derfor konsekvensene et akutt oljeutslipp vil ha for vandrende fiskelarver og -yngel, sjøpattedyr og særlig sjøfugl i området.
- Effekten av oljevernberedskap er kraftig overdrevet og anslagene for opptak av olje fra sjø er mer optimistiske enn erfaring tilsier. Rapporten tar ikke inn over seg utfordringene knyttet til oljevernskap ved de temperaturer, bølgehøyde og mørketid som er i området.
- Kunnskapsinnhenting viser til skipstrafikk som en stor risikofaktor for oljesøl. Denne risikoen vil øke ved petroleumsvirksomhet og økt skipstrafikk gjennom området.

Høringspartene krever:

1. Det gjennomføres ikke konsekvensutredning for havområdene som omfattes av Nordland VI, Nordland VII og Troms II
2. Det opprettes varig petroleumsfrie områder i havområdene som omfattes av Nordland VI, Nordland VII og Troms II
3. Kunnskapsinnhentingene anses som ufullstendig inntil feil og mangler, som er påpekt av oss og andre høringsinstanser, gjenspeiles i rapportens konklusjoner.

Se vedlagte høringsuttalelse for utdypende kommentarer.

Med hilsen,

(sign)

Silje Lundberg

Leder i Natur og Ungdom

(sign)

Lars Haltbrekken

Leder i Naturvernforbundet

(sign)

Bjørn Kjensli

Leder i Folkeaksjonen oljefritt
Lofoten, Vesterålen og Senja

(sign)

Truls Gulowsen

Leder i Greenpeace

(sign)

Frederic Hauge

Leder i Bellona

(sign)

Nina Jensen

Generalsekretær i WWF-Norge

(sign)

Christian Steel

Generalsekretær i SABIMA

(sign)

Arild Hermstad

Leder i Framtiden i Våre Hender

Kontaktperson:

Arnstein Vestre

2. nestleder / Fagmedarbeider

Natur og Ungdom

arnsteinv@nu.no / 482 68 249

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG AV HØRINGSPARTENES KONKLUSJONER	2
1. INNLEDNING	5
2. KOMMENTARER TIL KUNNSKAPSINNHEENTINGEN	6
A. Om anslag for arbeidsplasser	
B. Miljøkonsekvenser ved regulære utslipp til sjø	
C. Konsekvenser av store akuttutslipp	
D. Om oljevernberedskap i det nordøstlige Norskehavet	
E. Konsekvenser av seismisk aktivitet på marine arter	
F. Konsekvenser for fiskerinæringen	
G. Konsekvenser for reiselivsnæringen	
H. Nasjonale og internasjonale klimaforpliktelser	
3. LITTERATURLISTE	18

1. INNLEDNING

Da Regjeringen 11. mars 2011 sa nei til å starte en åpningsprosess for petroleumsvirksomhet i havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja (Nordland VI, Nordland VII og Troms II), var dette et vedtak høringspartene støttet og som vi fremdeles støtter opp om. Beslutningen var en anerkjennelse av de store fornybare ressursene og naturverdiene som finnes i havområdene.

Denne høringsuttalelsen omtaler i hovedsak det kunnskapsinnhentingens sier om havområdene som omfattes av Nordland VI, Nordland VII og Troms II. Det er også her kunnskapsinnhentingens to aktivitetsbilder anslår at det vil være grunnlag for funn av petroleumssressurser.

For Nordland IV og Nordland V vil høringspartene vise til de ulike organisasjonenes kommentarer til Forvaltningsplanen for Norskehavet. Høringspartene forventer at tilrådingene fra de miljø- og fiskerifaglige etatene blir lagt til grunn også for disse områdene, og at de ikke blir åpnet for petroleumsvirksomhet.

Høringspartene mener det faglige grunnlaget fra kunnskapsinnhentingens ikke inneholder ny og vesentlig informasjon som tillater en videre prosess med konsekvensutredning og påfølgende petroleumssaktivitet i området Nordland VI, Nordland VII og Troms II. Høringspartene mener tvert imot at kunnskapsinnhentingens understreker viktigheten av å opprette varige petroleumsfrie områder i hele Nordland VI, Nordland VII og Troms II.

Høringspartene vil vise til naturmangfoldlovens §§ 3, 4-5 og 7-10, samt havressurslovens §§ 3 (tredje avsnitt) og 24:

Naturmangfoldloven § 9: *“Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. (...)”*

Naturmangfoldloven § 10: *“En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.”*

Havressursloven § 24: *“Det er forbode å hindre eller øydeleggje høvet til hausting med skyting, støy eller anna utilbørleg framferd.”*

Høringspartene legger til grunn at disse prinsippene er gjeldende også for norsk oljeforvaltning, og mener dette ikke i tilstrekkelig grad fremkommer i kunnskapsinnhentingens omtale av risikostyring, konsekvensvurdering og føre-var-tilnærming.

Regimet med forvaltningsplaner er opprettet for å kunne drive en økosystembasert forvaltning av norske havområder. Dette medfører at all aktivitet må sees i sammenheng, og at de marine ressursene må forvaltes på en måte som er bærekraftig og uten risiko for uopprettelig skade på økosystemene. Høringspartene mener at kunnskapsinnhentingens ikke tar tilstrekkelig hensyn til

dette, at vurderinger som er gjort strider mot gjeldende forvaltningslovverk og at eksisterende forvaltningsplaner undergraves.

Kommentarer til prosessen

I underlagsrapporten «Turisme og reiselivsnæringen» (Midtgard m.fl., 2012-a) kommenteres det i innledningen at "*Undersøkelsen er gjennomført (...) i en kort og hektisk periode i juli – september 2012*". Høringspartene er av den oppfatning av at arbeidet med kunnskapsinnhenting er gjennomført over kortere tid enn det som ville vært tilstrekkelig for å innhente den informasjonen man ønsker. Høringspartene frykter at dette kan ha påvirket innholdet i kunnskapsinnhenting.

De korte høringsfristene er en utfordring for miljøorganisasjonene, særlig når det skjer parallelt med andre store prosesser som konsekvensutredningene for Barentshavet sørøst og Jan Mayen. Hastverket som preger arbeidet fra Olje- og Energidepartementet svekker kvaliteten på utredningsarbeidet og er en utfordring for organisasjoner med begrensede ressurser.

Høringspartene vil understreke at denne rapporten utgjør halvparten av den kunnskapsinnhenting som Stortinget i 2011 ba om å få gjennomført. Det fulle kunnskapsgrunnlaget får man når rapporten "Kunnskapsinnhenting – Økt satsning på verdiskapning i nord" legges frem av Nærings- og handelsdepartementet i løpet av 2013. Høringspartene vil påpeke at kunnskapsinnhentingens beregninger knyttet til sysselsetting særlig må sees i lys av dette og at det er uaktuelt å vurdere videre åpningsprosess for Nordland VI, Nordland VII og Troms II før disse resultatene foreligger.

Høringspartene vil påpeke at kunnskapsinnhenting ikke omhandler tidligere åpnede deler av havområdet Nordland VI. Deler av Nordland VI ble i 1994 konsekvensutredet og åpnet for petroleumsvirksomhet, men siden stengt igjen. Kunnskapsinnhenting fremskaffer ingen ny informasjon om de politisk stengte delene av Nordland VI.

2. KOMMENTARER TIL KUNNSKAPSINNHEITINGEN

A. OM ANSLAG FOR ARBEIDSPLASSE

Kap. 4 Status og fremtidsutsikter uten petroleumsvirksomhet

Kap. 7 Samfunnsmessige konsekvenser av petroleumsvirksomhet

Kunnskapsinnhenting beregner at petroleumsvirksomhet i havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja vil gi mellom 400 og 1100 arbeidsplasser, basert på de to aktivitetsbildene som er presentert. Beregningene viser nye arbeidsplasser i hele den utredede regionen fra Nord-Trøndelag til Troms. Samtidig er det viktig for høringspartene å presisere at begge disse anslagene legger til grunn en ilandføring av petroleumssressursene. Det finnes nok av eksempler i Norge på at dette ikke blir en realitet. Derfor savner vi en utredning som viser antallet arbeidsplasser uten ilandføring.

I kunnskapsinnhentingens kapittel 4 beskrives status for eksisterende næringer. Kunnskapsinnhentingens viser at det totalt er sysselsatt 1971 fiskere i kommunene som utgjør Lofoten, Vesterålen og Senja. Det er i tillegg sysselsatt 2243 på fiskemottak og 2262 i reiselivsnæringen. Dette utgjør til sammen 6476 sysselsatte innen fiskerirelatert virksomhet og reiseliv.

Høringspartene vil påpeke at det for de næringene som vil være i konflikt med petroleumsvirksomhet i området er beregningene gjort bare for kommunene i Lofoten, Vesterålen og Senja, mens det for sysselsetting innen petroleumsvirksomhet er gjort beregninger for hele regionen, innbefattet også øvrige deler av Troms, Ofoten, Salten, Helgeland og nordlige deler av Nord-Trøndelag. Dette gjør tallene mindre egnet for sammenligning enn om de beregnet for samme geografiske området. Høringspartene vil likevel påpeke at det i dag er mellom 5 og 16 ganger så mange arbeidsplasser innen fiskeri og reiseliv enn det petroleumsvirksomhet vil gi av nye arbeidsplasser, gitt de to scenariene.

Høringspartene mener det er svært uheldig at de to delene som til sammen utgjør kunnskapsinnhentingens ikke legges frem samtidig, og at rapporten som undersøker mulighetene for verdiskapning i regionen uten petroleumsvirksomhet (*Kunnskapsinnhenting – Økt satsning på verdiskapning i nord*) ikke presenteres før senere i 2013. Dette gjør at bildet av de samfunnsmessige konsekvensene av petroleumsvirksomhet, samt status og framtidsutsikter uten petroleumsvirksomhet ikke er fullstendig, og gir debatten om åpning av havområdene en kunnskapsmessig slagside.

B. MILJØKONSEKVENSER AV REGULÆRE UTSLIPP TIL SJØ

Kap. 8 Miljøkonsekvenser av regulære utslipp til sjø

Kunnskapsinnhentingens viser til rapporten "Langtidsvirkninger av utslipp til sjø fra petroleumsvirksomheten: Resultater fra ti års forskning" (Bakke m.fl. 2012), som konkluderer: "Ti års forskning på langtidseffekter av utslipp til sjø fra petroleumsvirksomhet viser at komponenter i produsert vann kan ha en rekke negative effekter for helsetilstanden, funksjonene og reproduksjonen hos fisk og virvelløse dyr. Hovedinntrykket er likevel at risikoen for langsiktig miljøskade av utslippene er moderate".

Høringspartene ønsker å legge vekt på at selv om rapporten konkluderer med at regulære utslipp til sjø gir moderat risiko for langsiktige miljøskader, viser samme rapport at regulære utslipp til sjø kan ha andre effekter i nordlige områder sammenlignet med andre områder på norsk sokkel. Rapporten har også betydelige mangler da studiene utelukkende er gjort på individnivå og ikke omfatter studie av konsekvenser for populasjoner, bestander eller økosystemer. Disse kan være betydelige. Det produserer hundretalls milliarder med fiskeegg utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja når fisken i dag gyter i disse områdene. Dødeligheten blant disse er stor, men dette skyldes at eggene blir mat for andre organismer i havet. Høringspartene mener kunnskapsinnhentingens ikke presenterer noe ny kunnskap om hvordan en mulig svekking av larver og yngler vil slå ut, med tanke på økt dødelighet for andre

organismer og dermed videre bestandsutvikling. Rapporten viser også at ennå ukjente effekter og samvirkningsmekanismer kan komme til å påvirke denne risikovurderingen i betydelig grad.

Høringspartene ønsker også å gjøre oppmerksom på risikoen som oppstår ved injisering av bore- og kjemikalieavfall, samt produsert vann, i avfallsbrønner som er svært aktuelt å benytte i området. Lekkasje fra avfallsbrønner på blant annet Tordis, Veslefrikk og Ringhorn har ført til omfattende utslipp av olje og skadelige kjemikalier til naturen. Slike lekkasjer innenfor et høyproduktivt område kan potensielt gjøre betydelig større skade enn hva utslipp av rensert produsert vann isolert sett kan føre til. Ved Veslefrikk var det også kraftige oppsprekninger i berggrunnen, som resulterte i store krater på havbunnen ikke langt fra plattformfoten.

Høringspartene mener det er bekymringsfullt at kunnskapsinnhenting i liten grad legger til grunn føre-var-prinsippet i sin vurdering av konsekvensene av regulære utslipp til sjø. I underkapittel 8.3 og 8.4.2 vises det til at kunnskapen knyttet til virkninger "på spesielle habitater og fauna, som korallrev og svamp, er (...) mer mangelfull" (s. 79), og at "Kunnskapen om effekter av produsert vann og borekaks i høyproduktive områder er begrenset" (s. 82). Høringspartene vil peke på de helt spesielle forholdene i havområdet, og mener dette taler for å ikke tillate petroleumsaktivitet der.

Programmet for overvåking av effekter av petroleumsaktivitet (PROOFNY) har påvist at også fisk som migrerer gjennom aktivitetsområder blir påført skadeeffekter fra oljevirkosomhet. Norsk institutt for vannforskning har også påvist at selv lave nivåer av stoffer i olje gir langtidseffekter på fisk, og har et betydelig potensiale for å skade modning av egg hos fisk (Holth, T.F 2009).

Det ble i 2011 sluppet ut om lag 129 millioner m³ produsert vann på norsk sokkel (OLF 2012) som til sammen inneholdt 1478 tonn dispergert olje. Produsertvannsutslippene inneholdt også betydelige mengder tungmetaller, alkylfenoler og polyaromatiske hydrokarboner (PAH), i tillegg til ulike kjemikalier med varierende skadepotensial. Når egg og yngel eksponeres for høye konsentrasjoner produksjonsvann, kan effekten for torsk blant annet være økt dødelighet, redusert vekt og feminisering. I realistiske konsentrasjoner har man, som kunnskapsinnhenting påpeker, ikke funnet effekter av betydning. Det er imidlertid viktig å være klar over at påvirkningen fra produsert vann kommer i tillegg til miljøgifteksponeringen som følger med skipsfart og langtransportert forurensning.

Havforskningsinstituttet mener at produksjonsvann kan være en kilde til redusert reproduksjon. Det er fremdeles betydelige kunnskapshull når det gjelder effekter på andre fiskeslag enn torsk, og på fiskeyngelens føde, plante- og dyreplankton (Havforskningsinstituttet 2007-a).

Høringspartene noterer at kunnskapsinnhenting ikke har tatt opp i seg utslipp av brannskum fra øvelser, tester og uhell. Vi mener disse må regnes blant regulære utslipp. Flere av forbindelsene som brukes i dagens brannskum er høypersistente og med tilnærmet samme skadepotensiale som PFOS. Vi noterer oss også at utslipp av miljøgifter og arealforbruk fra oljerelaterte bedrifter som f.eks. skipsverft og oljebaser ikke er omhandlet i

kunnskapsgrunnlaget, på tross av at arbeidsplasser og inntekter i disse bransjene er regnet inn. Vi mener dette bør rettes opp.

Sist anbefaler vi at marin støy, blant annet fra seismikk, omhandles særskilt som regulære utslipp, og at kunnskapsstatus om effekter og forvaltningspraksis ulike steder i verden synliggjøres.

Høringspartene mener den faglige uenigheten på dette feltet ikke i tilstrekkelig grad synliggjøres i kunnskapsinnhenting, og mener følgelig den gir et ufullstendig bilde av eksisterende kunnskap og utslippenes påvirkning.

C. KONSEKVENSER AV STORE AKUTTUTSLIPP

Kap. 9 Virkninger ved store akuttutslipp

Det er en generell svakhet ved kunnskapsinnhentingens miljørisikovurdering at den er basert utelukkende på Norsk olje og gass (tidl. Oljeindustriens Landsforening) sin metode, ikke på mer nøytrale og internasjonalt anerkjente miljørisikovurderingsmetoder. Dette svekker troverdigheten til resultatene og de fremlagte konklusjonene, selv om modelleringer og annet kan være grundige og isolert sett være basert på best tilgjengelige metoder.

Vi ser store mangler i presentasjonen av samlet miljørisiko basert på forventede returtider for oljeutblåsning i hvert delområde ganget med modellert skade. For å få et bedre bilde bør returtider for alle nye områder samles, og det bør tas med også returtid for andre typer oljesølhendelser enn utblåsninger. Kunnskapsinnhenting mangler i tillegg et reelt verst-tenkelig scenario og det må derfor fremstilles nye modelleringer for konsekvenser av betydelig større akutte utslipp enn beskrevet. Risikobeskrivelse ved petroleumsaktivitet har stadig manglende beskrivelser av størrelser for ulykker som kan inntreffe. Ulykken ved Macondo i Mexicogulfen i 2010 er et eksempel på dette. Her var det verst-tenkelige scenarioet satt til et maksimalt utslipp av 26.000 fat olje over en levetid på 40 år (Kousky 2011). Ulykken resulterte derimot i utslipp av totalt over 4,9 millioner fat olje.

Akutt forurensing fra petroleumsvirksomhet kan ha betydelig konsekvens for hele årsklasser av fiskeegg og -yngel for torsk og hyse som gyter i området i Nordland VI, Nordland VII og Troms II (Havforskningsinstituttet 2013-b). Også sildelarver av norsk vårgytende sild (NVG-sild) som gyter lenger sør i Norskehavet svømmer nordover gjennom havområdene etter gyting på sin vei til Barentshavet (Havforskningsinstituttet 2013-c). Her danner de sammen med fiskeegg og yngel fra andre arter grunnlaget for økosystemet i havområdet. Konsekvensene av akutte utslipp i gyteområder og/eller områder med vandrende fiskeegg og larver i de tidsperioder disse er tilstede, vil være svært ødeleggende for produktiviteten i området og vil potensielt kunne utradere hele årsklasser for viktige fiskebestander med tilholdssted i Barentshavet og som vandrer gjennom Nordland VI, Nordland VII og Troms II (Havforskningsinstituttet 2013-c). Høringspartene mener kunnskapsinnhenting undervurderer betydningen av dette.

Kunnskapsinnhentingens påstår at det ikke finnes dokumenterte tilfeller av at akutte utslipp påvirker hele bestander av marine organismer. Høringspartene vil påpeke at en rekke forskere har påvist sammenheng mellom forliset av Exxon Valdez (1989) og bortfallet av sildebestandene utenfor kysten av Alaska de påfølgende årene. Sildebestandene i dette området har per dags dato ikke returnert (Exxon Valdez Oil Spill Trustee Council 2010).

En rekke marine pattedyr har tilhold i havområdene i og ved Nordland VI, Nordland VII og Troms i hele eller deler av året (Havforskningsinstituttet 2013-d). Disse har betydelig risiko for å bli berørt direkte av akutt forurensing, samt bli indirekte berørt gjennom inntak av andre marine organismer som er blitt utsatt for forurensing. Lofoten, Vesterålen og Senja er i tillegg tilholdssted for fastlands-Europas største sjøfuglkoloni og en rekke svært sårbare og til dels utrydningstruede arter. Særlig er fuglefjellet på Røst et viktig tilholdssted for Lomvi (*Uria aalge*) og Lunde (*Fratercula arctica*) som har status som henholdsvis kritisk truet og sårbar i Norsk rødliste for arter (Kålås, J.A. m.fl 2010). Disse vil bli sterkt negativt berørt av akutte utslipp i store deler av året (DNV, 2010).

Risikoanalysene viser at effektene av et akuttutslipp, spesielt for sjøfugl, kan bli svært dramatiske og langvarige. Høringspartene mener dette ikke i tilstrekkelig grad kommuniseres i kunnskapsinnhentingens konklusjoner og sammendragsrapporter. Blant annet er øvre grense for sjøfuglbestandsskade satt til "30% og over" noe som maskerer det beregnede skadepotensialet som måtte ligge over dette ved flere scenarier. På samme måte maskeres beregnet sjøfuglskade ved hvert scenario ved kun å presentere tall for den antatt mest berørte arten i hver måned. Det mangler også som nevnt modelleringer for verst-tenkelige scenarier. Vi mener at petroleumsvirksomheten skal forvaltes ut fra vurderinger av verst tenkelige scenarier, i tråd med en føre-var-tilnærming til petroleumsvirksomhet. Dette gjelder særlig i områder med såpass høy produktivitet og sårbarhet, som områdene i Nordland VI, Nordland VII og Troms II representerer. Høringspartene vil peke på at det er stor usikkerhet knyttet til risikoanalysene, og at dette betyr at forvaltningen må ha en mer konservativ tilnærming enn det kunnskapsinnhentingens legger til grunn.

Høringspartene mener at man i Nordland VI, Nordland VII og Troms II må akseptere den store usikkerheten knyttet til konsekvensene av et akuttutslipp i området og basere forvaltningen på verst tenkelige scenario for et oljeutslipp, og mener det er en svakhet at kunnskapsinnhentingens ikke gjør det i dag.

D. OM OLJEVERNBEREDSKAP I DET NORDØSTLIGE NORSKEHAVET

Kap. 9 Virkninger ved store akuttutslipp

Kap. 10 Redusert negativ påvirkning fra petroleumsvirksomhet

Analysen av oljevernberedskap er utført av Det Norske Veritas, i rapporten "Oljevernberedskapsanalyse for lokasjoner i det nordøstlige Norskehavet" (Tvedt m.fl 2012).

Oljevern er et verktøy for å redusere konsekvensene av oljesøl på sjøen. Utstyr og metoder som brukes til oljeoppsamling har en begrenset effektivitet og har sjelden evnet å samle opp mer enn 10 - 20 % av oljesølet. Metodene for å håndtere oljesøl på sjø kan deles i tre:

Mekanisk oppsamling - Hovedstrategi ved oljesøl. Oljelenser og aktive opptaksmidler er sensitive for bølger og vind, siktforhold og kulde. Utredningsområde er mer dominert av tidevann, kyst- og havstrømmer enn andre deler av den norske kontinentalsokkelen, spesielt havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Dette, sammen med bølgeforhold, sikt og kulde innebærer en lavere effektivitet ved mekanisk oppsamling enn i andre områder av kontinentalsokkelen. Det Norske Veritas beregninger og konklusjoner har ikke tatt høyde for dette i sin rapport.

Dispergeringsmidler - Brukes for å blande oljesøl ned i vannmassene for å unngå eksponering for sjøfugl og landpåslag.

På stedet brenning - brukes primært på is men kan brukes på åpent vann ved stille vær og vindforhold. Lite aktuell metode for området. Medfører store sot- og andre partikkelutslipp pga. ufullstendig forbrenning.

Utgangspunktet for analysen av oljevernberedskapen er oljedriftsmodelleringer basert på Oljedirektoratets (OD) utslippspunkter. Disse punktene ble utvidet av risikogruppen (knyttet til forvaltningsplanarbeidet) i august 2010 på bakgrunn av ODs ressursrapport (april 2010). Dette for at utslippspunktene skulle reflektere den nye kunnskapen om geologien i området.

Risikogruppen knyttet til oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet - Lofoten bestemte å legge til et utslippspunkt i området Nordland VII (N-O8-R) ved sannsynlige prospekter nært kysten. Dette er en sentral lokasjon fordi det er et sted utenfor Vesterålen hvor sokkelen er smal, det foregår høy fiskeriaktivitet i området, og det har høy miljøfølsomhet under gyteperiodene for de forskjellige fiskebestandene. Utstrekning og mengde av et landpåslag har også stor betydning for konsekvensene for sjøfugl og kystsone.

Punktet N-O8-R er med i oljedriftsmodelleringen og viser at denne posisjonen har kortest drivtid til land og størst forventet oljemengde som treffer land. Disse data er ikke tatt med i oljevernberedskapsanalysen. Dermed gir ikke analysen et bilde av hvilken effekt oljevernberedskap vil ha ved denne posisjonen. Høringspartene ser på dette som en stor mangel ved kunnskapsinnhenting, som gir den begrenset verdi dersom den er ment å gi et fullverdig bilde for verstefalls scenarioer. Høringspartene ber følgelig om at det gjennomføres en oppdatering av oljevernberedskapsanalysen ved et utslipp fra punkt N-O8-R. Dette må gjøres før denne rapporten kan brukes som grunnlag for oppdatering av Forvaltningsplanen for Barentshavet - Lofoten eller for andre beslutningsprosesser.

Det er en generell svakhet ved vurdering av oljevernressurser at de defineres ut fra spesifisert utstyr i form av båter, utstyr og mannskaper og ikke ut fra opptakskapasitet og begrensninger i forhold til f.eks. vind, strøm og temperatur. Eksempelvis har en typisk NOFO lense (NO-1200-R)

en begrensning ved strømforhold på over 0,8 knop. I store deler av området er det sterkere strøm enn 0,8 knop i perioder, avhengig av tidevann og vindretning. Også bølgebegrensningene lensene har fra 2,5 meters signifikant bølgehøyde vil begrense muligheten til å samle opp olje fra overflaten i lange perioder, spesielt i vinterhalvåret. Nordlige vindretninger vil ofte skape bølger som bryter lettere fordi de vil gå mot strømretningen.

Fiskeflåtebasert beredskapskonsept er beskrevet og analysert. Svakheten ved disse analysene er at de ikke har noen faktiske hendelser som kan brukes til å "kalibrere" effekten av tiltaket. Det er klart at bruk av fiskeflåten til oljeoppsamling vil være en styrking av beredskapen. Likevel må dette måles opp mot forholdene de skal jobbe under og utstyrets begrensninger. Ved et stort oljeutslipp vil denne kapasiteten fremstå som svært liten og utilstrekkelig til å håndtere mengdene oljesøl. Andre utfordringer for denne beredskapen vil være personellsikkerhet og arbeidsmiljø for mannskaper involvert og kapasitet for levering av oljeholdig avfall.

Ved de mest kystnære scenariene kan drivtiden til land være under 24 timer. Dette vil være en nærmest uoverkommelig krav til responstid uten en beredskap med svært høy kostnad.

For å sannsynliggjøre hvor lenge et utslipp vil pågå er det mange forutsetninger som bør defineres. En av de viktigste er tilgang på riggekapasitet for å kunne gjennomføre avlastningsbrønner, som er beskrevet i Arbeidsdepartementets høringskommentar til konsekvensutredningene for Jan Mayen og Barentshavet sørøst (Arbeidsdepartementet 2013). Regelverket stiller krav til at en avlastningsboring kan starte innen 12 dager. I de svært sårbare og kystnære områdene i utredningsområde vil det være naturlig å vurdere krav om raskere igangsetting av avlastningsboring.

I rapportens kapittel 11, "Tiltak for å styrke oljevern" vises det til at ny og bedre teknologi fremover vil kunne håndtere utfordringer knyttet til værforhold og lys bedre. Dette er en svært vag konklusjon uten videre underbygget dokumentasjon. Slik framstilling av hva som er mulig å håndtere av utfordringene virker misvisende og fremstår som en konklusjon, og ikke den håpefulle antakelsen som dette i virkeligheten er. Opptak av olje på sjø har klare fysiske begrensninger. Analysen belyser ikke dette faktum på en tilfredsstillende måte.

Det refereres til at effekten av havgående beredskap i barriere 1 og 2 vil være mellom 20 og 56 %. Dette er teoretiske beregninger som ikke har noen rot i faktisk gjennomførte aksjoner. Disse beregningene viser at verktøyene for å modellere effekten av oljevernberedskap ikke er ferdig utviklet og er dårlig egnet til å ta beslutninger om konsekvenser ved petroleumsaktivitet.

Under presentasjonen av oljevernberedskapsanalysen 23.11.2012 (Brude 2012) ble det hevdet av skipsfart representerer den største risikoen for oljeutslipp i området. Det ble også fremsatt en påstand om at petroleumsvirksomhet vil være gunstig fordi dette vil innebære bedre oljevernberedskap. Dette er en feilaktig framstilling av faktum, så lenge sannsynligheten for oljeutslipp øker mer enn oljevernberedskapen har kapasitet til å ta opp. Når petroleumsaktivitet også medfører økt skipstrafikk blir dette en misvisende framstilling av risikoutviklingen i området.

Å åpne områdene for olje- og gassvirksomhet vil øke risikoen for oljesøl og dermed også miljørisikoen for området. Dette blir ikke kommunisert på en tilfredsstillende måte i rapportens analyse.

E. KONSEKVENSER AV SEISMISK AKTIVITET PÅ MARINE ARTER

Kap. 7 Samfunnsmessige konsekvenser av petroleumsvirksomhet

Høringspartene vil vise til at seismisk aktivitet er påvist å medføre en betydelig skremmeeffekt på fisk i berørte havområder (Havforskningsinstituttet 2008, 2012-e), i tillegg til økt fiskedødelighet i områdene rundt seismikk-fartøyene, særlig knyttet til fiskelarver og -yngel (Havforskningsinstituttet 1996-f). Det er også flere eksempler på vevs- og hørselsskader (Popper et al. 2002) og dødelighet (Popper et al. 2008) for voksen fisk som utsettes for seismikk. Seismikken helt klart bidrar til forhøyet stressnivå hos fisk (Smith et al. 2003) med reell atferdsendring både for svømmeaktivitet og fødeopptak. Hvalarter er også påvist å ha forsvunnet fra områder med seismisk aktivitet (Vester, H. 2012) da disse er en gruppe arter med stort behov for bruk av lyd til kommunikasjon og jakt.

Kunnskapsinnhentingene viser i kapittel 7.3 til en skremmeeffekt på 33 km fra lydkilden ved seismiske undersøkelser (s. 65). Høringspartene mener det på er stor usikkerhet knyttet til denne avstanden, og at kunnskapen om hvorvidt seismisk aktiviteten kan påvirke selv over betydelig lengre avstand er lite kartlagt. Det er registrert lydforurensing fra seismisk aktivitet på over 200 km fra lydkilden i Vestfjorden (Vester, H. 2012). Potensialet for skremmeeffekt kan derfor antas å være til stede også for lengre avstander enn kunnskapsinnhentingene beskriver. Denne antakelsen støttes også av personlige observasjoner fra lokale fiskere i havområdene (Andøy Fiskarlag 2010).

Seismikk i viktige gyteområder antas å kunne kraftig påvirke gytefeltene, og i verste fall forstyrre gytebestander i en slik utstrekning at hele gytinger forskyves geografisk og/eller i tid. Hvis dette skulle inntreffe kan fiskelarver gå glipp av optimale tidsvinduer for biologiske forhold og dermed svekke larveoverlevelse og vekst (Havforskningsinstituttet 1996). Høringspartene mener det ikke kan foregå seismisk aktivitet i produktive gyteområder i norske farvann, herunder Nordland VI, Nordland VII og Troms II.

Havressurslovens § 24 sier at "*Det er forbode å hindre eller øydeleggje høvet til hausting med skyting, støy eller anna utilbørleg framferd*". Høringspartene mener dette taler for en føre-var-holdning til seismisk aktivitet i produktive havområder, som havområdene ved Nordland VI, Nordland VII og Troms II representerer. Kunnskapen om langtidseffektene av seismiske undersøkelser i høyproduktive havområder er også ikke-eksisterende. Høringspartene mener også kunnskapsinnhentingene underkommuniserer konflikten mellom seismisk aktivitet og fiskerivirksomhet.

F. KONSEKVENSER FOR FISKERINÆRINGEN

Kap. 7 Samfunnsmessige konsekvenser av petroleumsvirksomhet

Høringspartene mener resultatene som presenteres i kunnskapsinnhentingene viser at det er en betydelig konflikt mellom fiskerinæringen og petroleumsvirksomhet i havområdene Nordland VI, Nordland VII og Troms II. Kunnskapshentingene sier at "en feltutbygging og rørlegging innenfor de mest fiskeriintensive områdene vil medføre ulemper for alle fiskerier". Når det vises til at "ulempene vil være midlertidige, med varighet (...) til et par år ved feltutbygging", vil høringspartene påpeke at dette utgjør en betydelig tidsramme for fiskebåter i alle størrelser. Høringspartene mener kunnskapsinnhentingene har et urealistisk forhold til i hvor stor grad det vil være mulig å drive fiskerivirksomhet ved siden av petroleumsvirksomhet i havområdet.

Høringspartene vil påpeke at det både i lavt og høyt aktivitetsbilde er anslått petroleumsaktivitet i de samme områdene som i dag er og i framtiden vil være viktige fiskefelt for fiskerne i regionen, noe kunnskapsinnhentingene også viser.

Området ved Nordland VI, Nordland VII og Troms II er det smaleste langs hele den norske kontinentalsokkelen. Områdekonfliktene vil i dette området være større enn andre steder på sokkelen. Kunnskapsinnhentingene viser at verdien av fiskefeltene som berøres av en petroleumsutbygging, både ved lavt og høyt aktivitetsbilde, er viktige og meget viktige for kystfiskeflåten og den konvensjonelle havfiskeflåten store deler av året (s. 62). Dette gjelder særlig for områdene som omfattes av Nordland VII og Troms II. For Nordland VI er verdien for både den konvensjonelle havgående flåten, samt fartøyer med bunntål viktig og meget viktig, særlig på vinter og sommer/høst.

Det er utfordrende å beregne forventet konsekvens for fiskerinæringen av petroleumsaktivitet basert på fiktive aktivitetsbilder. Dette da disse representerer et tenkt scenario, og ikke utbyggingsløsningene slik de faktisk vil se ut. Følgelig vil høringspartene påpeke at anslagene som blir presentert i kunnskapsinnhentingene ikke er en endelig fasit, og at det knytter seg usikkerhet til disse.

Kunnskapsinnhentingene viser at innhenting av seismikkdata vil medføre fangsttap for kystfiskeflåten og havgående fiskeflåte med konvensjonelle redskaper året rundt i Nordland VII og Troms II, særlig knyttet til sommer/høst og vinter. Dette gjelder også for Nordland VI på vinteren. Tilsvarende vil leteboringsaktivitet få virkninger for fisket med bunntål året rundt i Nordland VI, Nordland VII og Troms II. Utbygging med både høyt og lavt aktivitetsbilde ventes å gi fangsttap for kystfiskeflåten og havgående fiskeflåte med konvensjonelle redskaper. Dette er særlig knyttet til Nordland VII og Troms II. Høringspartene vil påpeke at virkningene for fiskerinæringen er stor med tanke på viktigheten næringen har for regionen.

Høringspartene vil også påpeke at kunnskapsinnhentingene ikke gjør beregninger for forventet tap av arbeidsplasser innen fiskerinæringen som følge av tap av fangst, operasjonelle ulemper, økte driftskostnader og generelt vanskeligere driftsforhold ved petroleumsvirksomhet.

Kunnskapsinnhentingene peker ved flere anledninger på behovet for sameksistens i havområdene ved igangsetting av petroleumsvirksomhet. Høringspartene vil vise til erfaringene fra seismikkundersøkelsene som ble gjennomført i området i 2008 og 2009, hvor fiskerne måtte kjøpes fri for at seismikkskipene skulle kunne gjennomføre sin innsamling. Dette er ikke det høringspartene ser på som sameksistens, noe heller ikke fiskerne i området gjør. Videre er det i dette tilfellet også viktig å vise til at tapene for fiskemottakene på land i denne perioden var betydelige, uten at de fikk kompensasjon for dette.

Høringspartene vil peke på at det ved seismiske undersøkelser ikke er fiskerifaglige eller ressursbiologiske myndigheter som setter rammer for aktiviteten. Dette begrenser slik høringspartene ser det muligheten for sameksistens, da rammene for seismikkundersøkelsene i stor grad settes av petroleumsforvaltningen. Høringspartene mener at det ikke vil kunne gjennomføres petroleumsaktivitet i området i sameksistens med fiskerinæringen, og mener konfliktpotensialet er betydelig undervurdert i kunnskapsinnhentingene. Dette understrekes også av fiskerinæringen selv (Fiskarlaget 2010).

Det er viktig for høringspartene å legge vekt på at seismikk vil skytes regelmessig ved en etablering av petroleumsvirksomhet i dette området. Selv om det til tider gis et inntrykk av at det kun er i letefasen en skyter seismikk er dette langt fra sannheten all den tid petroleumsindustrien også må skyte seismikk under vanlig drift og for å overvåke reservoaret.

G. KONSEKVENSER FOR REISELIVSNÆRINGEN

Kap. 7 Samfunnsmessige konsekvenser av petroleumsvirksomhet

Høringspartene vil påpeke at flertallet av de spurte reiselivsbedriftene i Lofoten er motstandere av å åpne havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja for petroleumsvirksomhet (Midtgard m.fl., 2012-a: s.60). Tidligere undersøkelser har også vist at 92 % av reiselivsbedriftene i Lofoten er mot petroleumsvirksomhet i regionen (Destinasjon Lofoten 2010). Høringspartene vil også sette dette i sammenheng med at det er for Lofoten reiselivsnæringen har høyest omsetning per innbygger, og følgelig kan regnes som viktigst for området.

Aktørene i reiselivsnæringen som har blitt intervjuet har også lagt vekt på at fiskernes interesser blir hørt og veies tungt. Høringspartene mener dette taler for at havområdet ikke åpnes for petroleumsvirksomhet (se forrige kapittel).

Videre er det viktig for høringspartene å peke på den enorme veksten som har vært i reiselivet gjennom de siste ti årene, og det er ingen grunn til å tro at denne veksten vil avta. Dette resulterer også i at konsekvensene kan bli større. Det reiselivsnæringa svært ofte legger vekt på i spørsmålet om oljeutvinning utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja er omdømmeproblemene det kan medføre, selv uten en oljeulykke. Deres merkevare er Lofoten, som rent og uberørt. Dette er ikke forenelig med oljeindustri i området, og ikke tilstrekkelig dekket opp i kunnskapsinnhentingene.

H. NASJONALE OG INTERNASJONALE KLIMAFORPLIKTELSER

Ikke omtalt i kunnskapsinnhentingene.

Det internasjonale energibyrået konkluderer i sin rapport World Energy Outlook 2012 (WEO) at dersom vi skal ha en 50 prosent sannsynlighet for å nå målet om å begrense den globale temperaturstigningen til 2 °C, må to tredjedeler av verdens fossile energiresurser forbli liggende under jorden og ikke utvinnes. Britiske *Carbon Tracker Initiative* har påpekt at om man legger til grunn en 80 prosent sannsynlighet for å nå målet om å begrense temperaturstigningen til 2 °C, må 80 prosent av verdens fossile ressurser forbli liggende (Carbon Tracker Initiative 2012).

Norge har forpliktet seg til å sørge for utslippsreduksjoner tilsvarende 30 prosent av 1990-nivået. Om lag 2/3 av dette skal reduseres gjennom tiltak i Norge. Norge har også forpliktet seg til målet om å begrense den gjennomsnittlige globale oppvarmingen til 2 grader.

Scenarier fra Det internasjonale energibyrået (IEA) viser at markedet for bruk av petroleum til energiformål vil være drastisk redusert om utslippene skal reduseres med 50 – 85 % mot 2005-nivå, innen 2050. En ny rapport fra HSBC konkluderer med at et selskap som Statoil kan tape mellom 40 og 60 prosent av sin markedsverdi hvis IEA sitt «unburnable carbon» scenario realiseres (HSBC 2013). Høringspartene vil derfor spesielt bemerke at det strider mot internasjonale klimaforpliktelser å åpne områder som Nordland VI, Nordland VII og Troms II for petroleumsvirksomhet. Dersom det gjøres nye funn i dag, vil produksjon tidligst kunne starte opp i løpet av 10 til 15 år. Med en forventet levetid på mellom 20 og 30 år vil feltene fremdeles produsere petroleum i 2050. En åpning av nye områder i disse havområdene for petroleumaktivitet vil således basere seg på at den globale klimapolitikken mislykkes. Tallene fra IEA og HSBC viser at det er stor risiko for at slike investeringer ikke vil bli lønnsomme. Høringspartene mener det er et svakhetstegn ved kunnskapsinnhentingene at den ikke vurderer konsekvensene av en vellykket klimapolitikk på investeringenes lønnsomhet.

Nordsjøen er det havområdet på norsk sokkel som i størst grad kan defineres som modent. Likevel har vi gjennom de siste årene sett at det stadig blir gjort nye store funn som kan bygges ut, og at det særlig er gjort flere nye funn i Nordsjøen. Høringspartene ønsker å påpeke at disse nye funnene vil ha store konsekvenser for Norges klimagassutslipp i årene som kommer.

I forbindelse med forvaltningsplanen for Nordsjøen og Skagerrak har Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) konkludert med at den største trusselen for alle deler av økosystemet fremover, både direkte og indirekte, er klimaendringer og havforsuring, som igjen er resultater av globale utslipp av CO₂ (Klif, 2012). Det er ingen grunn til å tro at klimaendringer vil få mindre vesentlig betydning for økosystemene i nordøstlige Norskehavet, heller tvert imot.

Høringspartene mener at det ikke i tilstrekkelig grad er gjort vurderinger i kunnskapsinnhentingene for hvordan åpning av nye havområder for petroleumaktivitet og tildeling av nye letetillatelse i området vil påvirke hvor godt Norge vil oppnå nasjonale og internasjonale klimaforpliktelser. Dette ble også påpekt av Klima- og forurensningsdirektoratet

(Klif), som i sin høringsuttalelse til forvaltningsplanen for Lofoten – Barentshavet anbefalte at det "gjøres vurderinger av i hvilken grad åpning av nye områder i nord vil påvirke muligheten for å nå de nasjonale klimamålene som i dag er vedtatt og eventuelle skjerpede mål som kan bli nødvendige i framtiden" (Klif 2010).

3. LITTERATURLISTE

Olje og Energidepartementet (2012): [Kunnskapsinnhenting om virkninger av petroleumsvirksomhet i det nordøstlige Norskehavet.](#)

Natur og Ungdom, Naturvernforbundet og Bellona (2010): [Høringsuttalelse til Det faglige grunnlaget for oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten.](#)

LOV-2008-06-06-37 (2008): [Havressursloven.](#)

LOV-2009-06-19-100 (2009): [Lov om forvaltning av naturens mangfold \(Naturmangfoldloven\)](#)

Midtgard m.fl. (2012-a): [Turisme og reiselivsnæringen – statusbeskrivelse, utviklingstrender og virkninger av petroleumsvirksomhet.](#)

Nærings- og handelsdepartementet (2012): [Samleside for rapporten "Kunnskapsinnhenting, økt satsning på verdiskaping i nord.](#)

Holth, T.F (2009): [Effects from offshore oil production: chronic exposure of fish to produced water \(NIVA\).](#)

Oljeindustriens landsforening (2012): [Miljørapport.](#)

Havforskningsinstituttet (2007-a): [Havets ressurser og miljø 2007.](#)

Kousky, Carolyn Dr. (2011): [Managing the Risks of Deepwater Drilling. Resources for the Future.](#)

Havforskningsinstituttet (2013-b): [Kronikk – Lofoten-Vesterålen – noe helt for seg selv](#)

Havforskningsinstituttet (2013-c): [Forvaltningsplan Norskehavet – rapport fra overvåkingsgruppen.](#)

Exxon Valdez Oil Spill Trustee Council (2010): [PWS Herring Survey: Plankton and Oceanographic Observations](#)

Havforskningsinstituttet (2013-d): [Temasider for Sjøpattedyr](#)

Kålås, J.A. m.fl (2010): [Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken.](#)

DNV (2010): [Konsekvenser av akuttutslipp for sjøfugl, sjøpattedyr og strand.](#)

Tvedt m.fl (2012): [Det Norske Veritas - Oljevern beredskapsanalyse for lokasjoner i det nordøstlige Norskehavet.](#)

Arbeidsdepartementet (2013): [Kommentarer til konsekvensutredninger i åpningsprosessene for Barentshavet sørøst og Jan Mayen.](#)

Brude, W. (2012): [Presentasjon – Miljøkonsekvenser og oljevern ved akutt utslipp.](#)

Havforskningsinstituttet (2012-e): *The impact of seismic surveys.*

Havforskningsinstituttet (1996-f): [Seismiske undersøkelser til havs: En vurdering av konsekvenser for fisk og fiskeri](#)

Smith, M. et al. (2003): [Noise-induced stress response and hearing loss in goldfish \(Carassius auratus\).](#)

Popper, A. et al. (2002): [High intensity antropogenic sound damages fish ears.](#)

Popper, A. et al. (2008): [The effects of human-generated sound on fish.](#)

Vester, H. (2012): Ocean Sounds: [Seismic Activity Replaces Whales](#)

Norges Fiskarlag (2010): [Oppdatering av det faglige grunnlaget – forvaltningsplanen for Barentshavet - Lofoten](#)

Andøy Fiskarlag (2010): [Økt verdiskapning i nord.](#)

Destinasjon Lofoten (2010): [Høringsuttalelse; det faglige grunnlaget for oppdatering av forvaltningsplanen for Barentshavet - Lofoten.](#)

Klima- og forurensingsdirektoratet (2012): [Helhetlig forvaltningsplan for Nordsjøen & Skagerrak – samlet påvirkning og miljøkonsekvens.](#)

International Energy Bureau (2012): [World Energy Outlook 2012.](#)

Carbon Tracker Initiative (2012): [Unburnable Carbon – Are the world's financial markets carrying a carbon bubble?](#)

HSBC (2013): [Oil & carbon revisited – Value of risk from “unburnable” reserves](#)

Klima- og forurensingsdirektoratet (2010): [Det faglige grunnlaget for oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten \(høring\).](#)